

॥ १४ ॥ १५ ॥ इति अनुशासनपर्वणि नैलकंठीये भारतभाबदीये एकोनविंशत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११९ ॥ ॥ ७३ ॥ विद्यातपोभ्यामिति ॥ १ ॥ २ ॥ मैत्रेयमपि अज्ञातचरितं चरन्ति मित्यर्थः स्वैर्यतिधर्मार्थप्रेरयति त्वैरिणीमुनिश्रेणीतस्याः कुले गृहे ॥ ३ ॥ ४ ॥ अस्मयस्तविस्मयं प्राप्तवान् ॥ ५ ॥ कुतश्चेत्प्रमोदइतिसंबंधः ॥ ६ ॥ एतत् आत्मनस्तपोभाग्यं तव महाभाग्यं तेत्वां पृच्छामि आश्चर्यदर्शनं विना विस्मयो न भवतीति भावः ॥ ७ ॥ पृथगिति पृथगात्मा उपाधिपरिच्छिन्नो जीवः सुखात्मा अनुपाधिकं ब्रह्म पंचम्यर्थो षष्ठी ततः पृथगाचरतस्तव जीवन्मुक्तस्य सुक्तमुक्तो भयात्मनः अपेक्षया ह मात्मानम

अवापचपदं कीटः पार्थ ब्रह्मसनातनं ॥ स्वकर्मफलनिर्वृत्तं व्यासस्य वचनात्तदा ॥ १४ ॥ तेषु यस्मात्प्रभावेण हताः क्षत्रियपुंगवाः ॥ संप्राप्तास्ते गतिं पुण्यां तस्मान्माशोच्यपुत्रक ॥ १५ ॥ इति श्रीम० अनुशासनपर्वणि आनुशास० दानधर्मकीटोपाख्याने एकोनविंशत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११९ ॥ ॥ ॥

युधिष्ठिर उवाच विद्यातपोभ्यां दानाच्च किमेतेषां विशिष्यते ॥ पृच्छामि त्वां सतां श्रेष्ठतन्मे ब्रूहि पितामह ॥ १ ॥ श्रीष्म उवाच अन्नाप्युदाहरंती ममिति हासं पुरातनं ॥ मैत्रेयस्य च संवादं कृष्णद्वैपायनस्य च ॥ २ ॥ कृष्णद्वैपायनो राजन्न ज्ञातचरितं चरन् ॥ वाराणस्यामुपातिष्ठन्मैत्रेयं स्वैरिणीकुले ॥ ३ ॥ तमुपस्थितमासीनं ज्ञात्वा समुनिसत्तमं ॥ आर्चित्वा भोजयामास मैत्रेयोऽशनमुत्तमं ॥ ४ ॥ तदन्नमुत्तमं भुक्त्वा गुणवत्सार्वाकामिकं ॥ प्रतिष्ठमानोऽस्मयतप्रीतः कृष्णो महामनाः ॥ ५ ॥ तमुत्स्मयंतं संप्रेक्ष्य मैत्रेयः कृष्णमब्रवीत् ॥ कारणं ब्रूहि मर्मात्मन्यस्मयिष्ठाः कुतश्चेत् ॥ ६ ॥ तपस्विनो धृतिमतः प्रमोदः समुपागतः ॥ एतत्पृच्छामि ते विद्वन्मभिवाधप्रणम्य च ॥ आत्मनश्च तपोभाग्यं महाभाग्यं तव ह च ॥ ७ ॥ पृथगाचरतस्तात पृथगात्मसुखाल्मनोः ॥ अत्यांतरमहं मन्ये विशिष्टमपि चान्वयात् ॥ ८ ॥ व्यास उवाच अतिच्छेदातिवादाभ्यां स्मयोऽयं समुपागतः ॥ असत्यं वेदवचनं कस्माद्देदो नृत्तं वदेत् ॥ ९ ॥ त्रीण्येव तु पदान्याहुः पुरुषस्योत्तमं व्रतं ॥ न द्रुत्ये चैव दद्याच्च सत्यं चैव परं वदेत् ॥ १० ॥ इति वेदोक्तं नृषिभिः पुरस्तात्परिकल्पितं ॥ इदानीं चैव नः कृत्यं पुरस्ताच्च परिश्रुतं ॥ ११ ॥ अत्योपिता दृशो दायो भवत्युत महाफलः ॥ तृषिताय च तेदं तत्तदये नानसूयता ॥ १२ ॥

त्पांतरं मन्ये यतस्त्वं मद्भाग्यं दृष्ट्वा विस्मितोऽसि अतो हं त्वत्तोल्यांतरोऽस्मीत्यात्मानमनुमिनोमीत्यर्थः अन्वयात् मित्रवंशत्वात् विशिष्टमयीतरेभ्यः ॥ ८ ॥ अतिच्छेदोऽत्यंतं तं तं रं मं श केन समुद्रशोषणमिव अतिच्छेदइति पाठेऽपि स एवार्थः अतिवादस्तस्यैवार्थस्य कथनं लोके ताभ्यां विस्मयो मे भवत् इदं स्थानं क्रतुशतं विनान प्राप्यत इति वेदवचनमसत्यं जलमात्रदानेन तव तव्यामि दर्शनात् देशकालपात्रश्रद्धाविशेषादल्पमपि महत्तमत्वं जलमौक्तिकमप्यायेन प्राप्तोतीति दर्शनात् कस्माद्देदो नृत्तं वदेदिति उक्तं ॥ ९ ॥ पदानि पदनीयानि एतदेव वयमुत्तमं व्रतं ॥ १० ॥ न अस्माभिरपि कृत्यं अवश्यं कर्तव्यम् ॥ ११ ॥ दायो दानं ॥ १२ ॥